

רשימת מושגים

אדריסה [address] – כתובת; שולחן האדריסאות – לשכת מודיעין המספקת כתובות

אוברפוליצמייסטר (אופֶרְ-פּוֹלִיצְמֵיִסְטֶר (оберполицимейстер) – מפקד משטרת מוסקבה

אשכנזית – גרמנית

בוֹנְד (״איגוד״ ביידיש), בונדאי, בונדאות – מפלגה יהודית סוציאליסטית שנוסדה ב-1897. בנוסף לרעינות סוציאליסטיים טיפוסיים, מצע בוֹנְד כלל זכויות פוליטיות ליהודים כפרטים וכמיעוט לאומי דובר יידיש.

גנרל-גוברנטור – המושל העליון של מוסקבה. ברוב תקופתו של הרב מזא״ה – הנסיך הגדול סָרְגֵי אֶלְכְּסַנְדְּרוֹבִיץ', בנו של הקיסר אלכסנדר השני ודודו של הקיסר נוקולאיי השני.

הראב״ד דמתא, רב דמתא – רב המקום

ז'רגון, זשאַרגאָן (״ניב, עגה״ ברוסית) – כינוי לעג לשפת יידיש אצל המשכלים

יורידי [juridic], יוריסטן – משפטי, משפטן/עו״ד

מאניפסט [manifest] – מנשר

מ״מ – מגיד מישרים, דרשן

מִיִּזְבוֹי – מניין שהוקם על ידי יהודי ״יחידת תיחום המקרקעין״ (״מִיִּזְה״ ברוסית – גבול בין חלקות חקלאיות) – הגוף שהיה אחראי לתיחום חלקות המקרקעין. אורגן בשנת 1850 כיחידה צבאית, שהייתה קיימת עד 1867.

פאספורט – תעודת זהות (דרכון היה נקרא ״פאספורט חו״ל״)

פוסטה (post) – דואר

פרוצס (process) – תהליך; דיון משפטי

פְּרִיִּסְטָאב (pristav) – קצין משטרה

צ׳.ק., ו.צ׳.ק. (ועד החירום הכלל-רוסי) – משטרה פוליטית, הוקמה ב-20 בדצמבר 1917 והפכה עם השנים ל-קג״ב (KGB). הארגון נושא באחריות למותם של מילונים, ובסבירות גבוהה – אף של עשרות מיליונים.

רובל, רו״כ – רוֹבֶל כסף: המטבע הבסיסי של הקיסרות הרוסית. משכורת טיפוסית של פועל מקצועי בתעשייה הכבדה הסתכמה בכ-2.50 רו״כ ליום. הכנסה ממוצעת ברחבי המדינה הייתה נמוכה בהרבה: כ-0.35 רו״כ ליום בקירוב. ב-1 רו״כ היה ניתן לקנות, למשל, 50 ק״ג תפוחי אדמה, או 11 ק״ג לחם, או 3.5 ק״ג בקר. את כוח הקניה של 50,000 רו״כ ב-1890 ניתן להעריך כשל 2,300,000 דולר ארה״ב בשנת 2023.

רשימת ערים

אודיסה (אודסה, Odessa) – עיר נמל מרכזית (עד היום) לחוף הים השחור. בסוף המאה ה-19 מנתה כ-120,000 יהודים, קרוב לשליש מכלל אכלוסייתה (כ-400,000). במאה ה-19 התגבשה באודסה תנועת ההשכלה היהודית. עיר מולדתם של זאב זיבוטינסקי, מאיר דיזנגוף, שלום עליכם, שאול טשרניחובסקי, חיים נחמן ביאליק ואחרים.

מוהילוב – עיר ברוסיה הלבנה, בעברית של היום נקראת בד"כ "מוהילב". הרב מביא עפ"י ההגיה הרוסית Морилёв (מוגילוב). בסוף המאה ה-19 מנתה כ-20,000 יהודים, שהיו כ-50% מאכלוסייתה.

פֶּטְרוֹגְרַד (Petrograd) – שם של Saint-Petersburg בין 1914 לבין 1924.

קֵירֶטֶש (קֶרֶץ, Kerch) – עיר בחצי האי קרים. בסוף המאה ה-19 מנתה כמעט 5000 יהודים, אשר היו 14% מאכלוסייתה.

שְׁקֵלֹב (שְׁקֵלֹב, Shklov) – עיירה במחוז מוהילב. בסוף המאה ה-19 מנתה מעל 5000 יהודים שהיו רוב אכלוסייתה.

מבנה שמות אנשים ברוסית

בשפה הרוסית, שם מלא של כל אדם מורכב משלושה חלקים: שם, שם פטרונימי (הנגזר משם אב), שם משפחה.

השם הפטרונימי מורכב ככלל משם האב בצירוף סיומת "אֹבִיץ" ovich או "יְבִיץ" yevich לגברים ("אֹבְנָה" ovna או יְבִנָּה yevna לנשים). לדוגמא:

סרגיי אלכסנדרוביץ' (הנסיך הגדול) - סרגיי בן אלכסנדר

יעקב איסייביץ' (מזא"ה) - יעקוב בן איסייה (ישעיהו בתרגום רוסי של התנ"ך)

פניה בשם ושם פטרונימי מקובלת בין אנשים מבוגרים בעלי מעמד דומה. פניה רשמית היא בשם משפחה בתוספת תואר, כגון 'מר מאז"ה'. פניה לאנשים בעלי מעמד גבוה - בתואר בלבד, כגון "הוד מעלתך".

פניה בשם בלבד מקובלת אך ורק כלפי ילדים, משרתים או חברים קרובים.